

Nová vyhláška k vyhrazeným elektrickým zařízením

Jaroslav Bek, člen Rady vlády pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci

Dne 22. 3. 2010 bylo na stránkách www.sbirka.cz avizováno vydání vyhlášky o **stanovení vyhrazených elektrických technických zařízení**, jejich zařazení do tříd a skupin a o bližších podmínkách jejich bezpečnosti (vyhláška o vyhrazených elektrických technických zařízeních) č. 73/2010 Sb., částka č. 26 byla pak rozeslána dne 24. 3. 2010. O připravované vyhlášce bylo již napsáno mnoho.

Nechci opakovat připomínky, podněty k vydání či nevydání. Bylo by to na knihu. **Shrnu fakta:** „Vyhláška je vydána na základě § 7b staříčkého a značně „vystříhaného“ zákona č. 174/1968 Sb., o státním odborném dozoru nad bezpečností práce. **Proč se nečekalo na vydání zákona o vyhrazených technických zařízeních, jehož návrh věcného záměru byl v roce 2008 schválen vládou (paragrafované znění mělo být realizováno do pololetí 2009), proč se vydává dříve prováděcí předpis, a ne zákonné povinnosti se specifikací, o jaká vyhrazená zařízení jde a co se s nimi má v provozu dělat, proč se vydává jako první právě oblast elektrických zařízení, a ne třeba plynových, to nevím.**

Návrh vyhlášky byl zaslán Evropské komisi k vyjádření (*Pozn. redakce: blíže viz Elektro č. 12/2008*), na odpověď se čekalo do listopadu 2009 (komise neměla žádné připomínky ...). Pochopitelně, jsou přece vydány směrnice EU – především poslední z 16. 9. 2009 č. 209/104/ES, která nahrazuje směrnici Rady 89/655/EHS a řeší minimální požadavky na bezpečnost a ochranu zdraví pro používání pracovního zařízení zaměstnanci při práci, která ve svých člancích 4, 5 a 6 řeší povinnosti zaměstnavatele. **Přesto, že je zde mnoho změn, Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR (MPSV) nepovažuje za potřebné stávající prováděcí nařízení vlády přiřazená k zákonu č. 309/2006 Sb. novelizovat, resp. upravit ve smyslu této směrnice!**

Ještě v únoru 2010 se Svaz průmyslu a dopravy pokusil zastavit vydání vyhlášky, doplnit text o zásadní připomínky – vymezit, co se za VTZ nepovažuje, dát legislativu do souladu s právními předpisy již vydanými (vyhlášky č. 74/2002 Sb. a č. 75/2002 Sb. Českého báňského úřadu – zmíním se v dalším textu), doplnit, že se jedná o elektrická zařízení na přeměnu napětí. Na 25. jednání Rady vlády pro BOZP dne 19. 3. 2010 jsem se pokusil ještě jednou vysvětlit problémy, které vyhláška přinese, ale dozvěděl jsem se, že byl text **panem ministrem podepsán a připraven na vydání.**

Vydáním této vyhlášky dochází k rozdílnému výkladu, rozdílnému definování, co jsou to VTZ elektro. Již od roku 2002 platí vyhlášky Českého báňského úřadu (ČBÚ) č. 74/2002 Sb. a č. 75/2002 Sb., které přímo vymezují, že **mezi vyhrazená nepatří** zařízení do 400 V střídavého napětí a 440 V stejnosměrného napětí, a to jak

zařízení držená v ruce, přenosná, nepřenosná a též pohyblivé přívody a šňurová vedení. A to přesto, že se v rámci ČBÚ používají tato uvedená nevyhrazená zařízení v lomech při těžbě surovin, v podzemí v agresivním prostředí, ve stísněných prostorech, v daleko horších podmínkách, než jsou např. ve stavebnictví.

Následující vyhláška č. 75/2002 Sb. pak přesně určuje, co a jak se má revidovat a kým, stanovuje pro elektrická zařízení zařazené do tříd nejdelší přípustné lhůty revizí a také, kdo tyto periodické revize provádí. **To ale „naše“ vyhláška neřeší.** Domníval jsem se, že by bylo vhodné, aby „naše“ vyhláška toto obdobně stanovila. Nestalo se.

V příloze č. 2 nové vyhlášky č. 73/2010 Sb. je uvedeno, že u zařízení musí být před uvedením do provozu osvědčena jeho bezpečnost; osvědčení vydává revizní technik. Podle nové vyhlášky tedy vykonává tento revizní technik pouze výchozí revizi. O opakovaných revizích, rozsahu zde není ani slovo!

Účinnost vyhlášky č. 73/2010 Sb. je stanovena na 1. 6. 2010. **Od tohoto data vznikne podle mého názoru pěkný chaos.** Prošel jsem stávající platnou právní úpravu, povinnosti provozovatelů, zaměstnavatelů k zajištění bezpečnosti provozu technických zařízení. Stručně uvádím:

□ **Zákon č. 309/2006 Sb.,** o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci

§ 4

Požadavky na výrobní a pracovní prostředky a zařízení

(1) **Zaměstnavatel je povinen zajistit,** aby stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí byly z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví při práci vhodné pro práci, při které budou používány. **Stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí musí být:**

- a) vybaveny ochrannými zařízeními, která chrání život a zdraví zaměstnanců,
- b) vybaveny nebo upraveny tak, aby odpovídaly ergonomickým požadavkům a aby zaměstnanci nebyli vystaveni nepříznivým faktorům pracovních podmínek,
- c) **pravidelně a řádně udržovány, kontrolovány a revidovány.**

(2) Bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, dopravních prostředků a nářadí stanoví prováděcí právní předpis.

Tím jsou nařízení vlády č. 378/2001 Sb., nařízení vlády č. 101/2005 Sb.

□ **Zákon č. 102/2001 Sb.,** o obecné bezpečnosti výrobků

§ 2

Výrobek

(1) **Výrobkem pro účely tohoto zákona je jakákoliv movitá věc, která byla vyrobena, vytěžena nebo jinak získána bez ohledu na**

stupeň jejího zpracování **a je určena k nabídce spotřebiteli** nebo lze rozumně předvídat, že bude užívána spotřebiteli, včetně věci poskytnuté v rámci služby, a to i v případě, že nebyla určena k nabídce spotřebiteli, pokud je tato věc dodávána v rámci podnikatelské činnosti úplatně nebo bezúplatně, a to jako věc nová nebo použitá či upravená.

§ 3

Obecné požadavky na bezpečnost výrobku

(1) **Bezpečným výrobkem je výrobek, který za běžných nebo rozumně předvídatelných podmínek užití nepředstavuje po dobu stanovenou výrobcem nebo po dobu obvyklé použitelnosti nebezpečí nebo jehož užití představuje pro spotřebitele vzhledem k bezpečnosti a ochraně zdraví pouze minimální nebezpečí při užívání výrobku,** přičemž se sledují z hlediska rizika pro bezpečnost a ochranu zdraví spotřebitele zejména tato kritéria:

- a) **vlastností výrobku,** jeho životnost, složení, způsob balení, poskytnutí návodu na jeho montáž a uvedení do provozu, dostupnost, obsah a srozumitelnost návodu, způsob užívání, včetně vymezení prostředí užití, způsob označení, způsob provedení a označení výstrah, **návod na údržbu a likvidaci,** srozumitelnost a rozsah dalších údajů a informací poskytovaných výrobcem; údaje a informace musí být vždy uvedeny v českém jazyce,
- b) vliv na další výrobek, za předpokladu jeho užívání s dalším výrobkem,
- c) způsob předvádění výrobku,
- d) **rizika pro spotřebitele,** kteří mohou být ohroženi při užití výrobku, zejména děti a osoby s omezenou schopností pohybu a orientace.

(2) **Za bezpečný výrobek se považuje výrobek splňující požadavky zvláštního právního předpisu,⁵⁾ který přejímá právo Evropských společenství a kterým se stanoví požadavky na bezpečnost výrobku nebo na omezení rizik, která jsou s výrobkem při jeho užívání spojena. Jestliže však takový právní předpis stanoví pouze některá hlediska bezpečnosti, ostatní hlediska se posuzují podle tohoto zákona.**

⁵⁾ *Odkaz na zákon č. 22/1997 Sb.*

§ 4

Průvodní dokumentace a označování výrobků

(1) Výrobek uváděný na trh musí **výrobce opatřit průvodní dokumentací** v souladu s požadavky zvláštního právního předpisu a označit.

(2) Průvodní dokumentací výrobku jsou doklady, jež jsou podle zvláštních právních předpisů nutné k převzetí a k užívání zboží.

(3) Označování výrobku je pro účely tohoto zákona opatření výrobku informace-

mi umožňujícími posouzení rizik spojených s jeho užíváním nebo jakýmkoliv informacemi, které mají vztah k bezpečnosti výrobku. Výrobek musí být dále v souladu se zvláštním právním předpisem opatřen údaji potřebnými k identifikaci výrobce a výrobku, popřípadě série výrobku.

(4) **Pokud výrobek** svými vlastnostmi **splňuje požadavky na bezpečnost**, ale určitý způsob jeho užívání **může bezpečnost spotřebitele ohrozit, je výrobce** nebo distributor, který uvádí takové výrobky na trh nebo do oběhu, povinen na toto nebezpečí **upozornit v průvodní dokumentaci**, pokud toto nebezpečí není zřejmé. Současně jsou tyto osoby povinny přesně určit části výrobku, které mohou vyvolat nebezpečí, a popsat způsob jejich bezpečného užívání. Uvedení tohoto upozornění nezbavuje výrobce nebo distributora povinnosti zajistit ostatní požadavky na bezpečnost výrobku

§ 5

Povinnosti osob při zajišťování bezpečnosti výrobku uváděného na trh a do oběhu

(3) **Výrobce je povinen uvádět na trh pouze bezpečné výrobky.**

(10) Distributor se musí účastnit činností souvisejících se zajištěním bezpečnosti výrobků uváděných na trh, zejména předáváním informací o rizicích spojených s výrobkem.

□ **Nařízení vlády č. 378/2001 Sb.**, kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí

§ 2

Pro účely tohoto nařízení se rozumí

- a) **používáním zařízení** činnost spojená zejména se spouštěním, zastavováním, dopravou, opravou, seřizováním, manipulací, úpravou, údržbou a čištěním po celou dobu jeho provozu,
- b) **nebezpečným prostorem** prostor uvnitř nebo vně zařízení, ve kterém je zaměstnanec vystaven riziku ohrožení zdraví,
- c) **ochranným zařízením** mechanické, elektrické, elektronické nebo jiné obdobné zařízení sloužící k bezpečnosti a ochraně života a zdraví zaměstnanců,
- d) **obsluhou** zaměstnanec, který zařízení používá a je k této činnosti oprávněn,
- e) **průvodní dokumentací** soubor dokumentů obsahujících **návod výrobce pro montáž, manipulaci, opravy, údržbu, výchozí a následné pravidelné kontroly a revize zařízení**, jakož i pokyny pro případnou výměnu nebo změnu částí zařízení,
- f) **provozní dokumentací** soubor dokumentů obsahujících průvodní dokumentaci, záznam o poslední nebo mimořádné revizi nebo kontrole, stanoví-li tak zvláštní právní předpis, nebo pokud takový právní předpis není vydán, stanoví-li tak průvodní dokumentace nebo zaměstnavatel,
- g) **místním provozním bezpečnostním předpisem** předpis zaměstnavatele upra-

vující zejména pracovní technologické postupy pro používání zařízení a pravidla pohybu zařízení a zaměstnanců v prostorech a na pracovištích zaměstnavatele,

h) normovou hodnotou konkrétní technický požadavek obsažený v příslušné české technické normě.

§ 3

(1) Minimálními požadavky na bezpečný provoz a používání zařízení v závislosti na příslušném riziku vytvářeném daným zařízením jsou:

- a) používání zařízení k účelům a za podmínek, pro které je určeno, v souladu s provozní dokumentací; zaměstnavatel může stanovit další požadavky na bezpečnost místním provozním bezpečnostním předpisem, a to minimálně v rozsahu daném normovou hodnotou;
- b) zaměstnavatelem stanovený bezpečný přístup obsluhy k zařízení a dostatečný manipulační prostor se zřetelem na technologický proces a organizaci práce, umožňující bezpečné používání zařízení.

§ 4

(1) **Kontrola bezpečnosti provozu zařízení před uvedením do provozu je prováděna podle průvodní dokumentace výrobce. Není-li výrobce znám nebo není-li průvodní dokumentace k dispozici, stanoví rozsah kontroly zařízení zaměstnavatel místním provozním bezpečnostním předpisem.**

(2) Zařízení musí být vybaveno provozní dokumentací. Následná kontrola musí být prováděna nejméně jednou za 12 měsíců v rozsahu stanoveném místním provozním bezpečnostním předpisem, nestanoví-li zvláštní právní předpis, popřípadě průvodní dokumentace nebo normové hodnoty rozsah a četnost následných kontrol jinak.⁴⁾

(3) Provozní dokumentace musí být uchovávána po celou dobu provozu zařízení.

⁴⁾ *Odkaz na vyhlášky k V TZ z roku 1979.*

□ **Nařízení vlády č. 101/2005 Sb.**, o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí

§ 3

(1) **Pracoviště musí být po dobu provozu** udržována potřebnými technickými a organizačními opatřeními, splňujícími požadavky tohoto nařízení, **ve stavu, který neohrožuje bezpečnost a zdraví osob.**

(2) **Zaměstnavatel** při zajištění bezpečného stavu pracoviště **vychází z hodnocení rizik** vyplývajících z možných zdrojů ohrožení bezpečnosti a zdraví zaměstnanců ve vztahu k vykonávané činnosti, zejména z posouzení možností omezení úrovně rizikových faktorů pracovních podmínek, požadavků na ochranu zaměstnanců před účinky škodlivin a rizik vyplývajících z provozování a používání výrobních a pracovních prostředků a zařízení.

(3) Podmínkou k uvedení pracoviště, včetně výrobních a pracovních prostředků, do provozu a používání je, že odpovídají požadavkům stanoveným ve zvláštních právních

předpisech^{5, 6 a 7)} a požadavkům tohoto nařízení. **Před uvedením pracoviště do provozu a používání je nutné zajistit:**

a) uspořádání pracoviště tak, aby zaměstnanci byli chráněni před nepříznivými povětrnostními vlivy a před škodlivými účinky pracovních a technologických postupů a výrobních a technologických procesů, včetně určení osob, k jejichž povinnostem patří zajišťovat bezpečný provoz, používání, údržbu, úklid, čištění a opravy pracoviště,

b) **stanovení obsahu a způsobu vedení provozní dokumentace a záznamů o vybavení pracoviště** a určení osoby odpovědné za jejich vedení,

^{5, 6 a 7)} *Odkaz na stavební zákon, zákon o ochraně veřejného zdraví, zákon o technických požadavcích na výrobky.*

(4) **Zaměstnavatel** při plnění zákonné povinnosti zajistí:

a) **stanovení termínů, lhůt a rozsahu kontrol, zkoušek, revizí, termínů údržby, oprav a rekonstrukce technického vybavení pracoviště, včetně pracovních a výrobních prostředků a zařízení, s ohledem na jejich provedení, doporučení výrobce a způsob používání**, požadavky na pracoviště, rizikové faktory způsobující zhoršení technického stavu pracovních a výrobních prostředků a zařízení a v souladu s výsledky předcházejících kontrol, zkoušek či revizí, po dobu provozu a používání pracoviště¹¹⁾,

b) **dodržování termínů a lhůt pro provádění činností uvedených v písmenu a) a určí osobu, jejíž povinností je zajistit jejich provádění¹¹⁾.**

¹¹⁾ *Odkaz na nařízení vlády č. 378/2001 Sb.*

Další povinnost zaměstnavatele je uvedena v zákoně č. 262/2006 Sb., **zákoníku práce**. Spočívá zejména v analýze rizik možného ohrožení zaměstnanců (§ 101, § 102 a další). V § 102 se v odstavci (3) ukládá zaměstnavateli pravidelně kontrolovat úroveň bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, zejména stav výrobních a pracovních prostředků a vybavení pracoviště.

V žádném ze zmiňovaných právních předpisů není ale stanoveno, že se musí vykonávat opakované revize, jak často, CO se má revidovat a především KDO to má kontrolovat!

Provozovatel, zaměstnavatel tedy **podle pokynů výrobce**, dodavatele zařízení stanoví ve svém vnitřním předpise (jak to nazveme, je celkem jedno – směrnice, řád preventivní údržby, podniková norma ...) **co, kým a jak často bude kontrolovat**. Určí-li si pro kontroly elektrického zařízení svého odborně způsobilého zaměstnance s minimálně § 5 dle vyhlášky č. 50/1978 Sb., pak jsou jeho povinnosti splněny a orgán inspekce práce nemůže mít problém.

Myslím, že je to průlom do stávajícího stavu. Jako provozovatel, zaměstnavatel budu řešit sám provoz technických zařízení. V žádném případě k tomu nepotřebuji revizního technika s § 9 vyhlášky č. 50/1978 Sb.!!!!

Co budou současní revizní technici dělat? ☒